

Hur välfärdstjänsterna används och omfördelar hushållens ekonomiska resurser

Sverige hade 2009 näst högst andel av BNP som gick till individuell offentlig konsumtion bland OECD-länderna. När vi beaktar vilka välfärdstjänster hushållen konsumerar ger det en mer nyanserad bild av deras ekonomiska välfärd än om välfärden endast beskrivs med den disponibla inkomsten. Inkluderas välfärdstjänsterna får i princip alla grupper, förutom de äldre, en jämnare fördelning av den ekonomiska välfärden mätt som ginikoefficient (minskades totalt med 11,7 procent). De stora brukarna av välfärdstjänster är främst barnfamiljer och pensionärer.

Fördelningspolitiken har tre instrument att arbeta med: skatter, positiva transfereringar och offentligt tillhandahållna välfärdstjänster för privat konsumtion.¹ De två första instrumenten påverkar hushållens disponibla inkomster. Sverige har ett utbrett socialt skyddsnät, i princip gratis utbildning och mycket kraftigt subventionerad hälso- och sjukvård samt socialt skydd² som finansieras via skatter. I andra länder, t ex USA, betalar individerna i mycket högre utsträckning detta själva, antingen genom egna försäkringspremier och/eller när tjänsterna utnyttjas. Det innebär att invånarna i t ex USA *per automatik* har en högre disponibel inkomst än invånarna i Sverige på grund av de olika välfärdssystemen (givet att allt annat vore lika).

Ofta är det den disponibla inkomsten³ som används när hushållens ekonomiska välfärd studeras. Disponibel inkomst är ett begränsat mått på hushållens ekonomiska välfärd då offentligt finansierade välfärdstjänster inte är inkluderade, vilket tidigare påpekats genom den s k Canberra gruppen (Canberra group 2001, s 24). I förlängningen innebär det en systematiskt underskattning av hushållens ekonomiska välfärd. Storleken på underskattningen beror på hur landets välfärdssystem är uppbyggt.

Ett steg i att nyansera bilden av hushållens ekonomiska välfärd är att justera den disponibla inkomsten med de offentliga välfärdstjänster som hushållen konsumerat. Därmed skapas ett mått som bättre beskriver oli-

FREDRIK W ANDERSSON, LEIF JOHANSSON OCH KARIN OLIN

Fredrik W Andersson är fil dr och senior advisor vid avdelningen för ekonomisk statistik på Statistiska centralbyrån. fredrik.andersson@scb.se

Leif Johansson är verksam vid Statistiska centralbyråns enhet för offentlig ekonomi och mikrosimulering. leif.johansson@scb.se

Karin Olin är verksam vid Statistiska centralbyråns enhet för offentlig ekonomi och mikrosimulering. karin.olin@scb.se

¹ De offentliga konsumtionsutgifterna redovisas enligt COFOG (Classification of the Function of Government) indelning. Se bilaga 2 (se webbappendix) för en redovisning av vilka undergrupper vi täcker in i studien.

² I socialt skydd ingår bl a äldreomsorg, LSS (stöd och service till vissa funktionshindrade), färdtjänst, arbetsmarknadsåtgärder och fritidshem.

³ Disponibel inkomst definieras i den ekonomiska litteraturen som summan av inkomster från arbete (lön och näringsinkomst) och kapital plus positiva transfereringar (exempelvis sjukpenning och pension) minus skatt och andra negativa transfereringar. Uppdelning och redovisning av de olika grupperna i beräkningen av disponibel inkomst görs i bilaga 1 (se webbappendix).

Vi vill tacka Katarina Nordblom, Lars Hultkrantz, Andreas Poldahl, Andreas Lennmalm och Audun Langørgen vars synpunkter förbättrat arbetet.

ka samhällsgruppers ekonomiska välfärd. I denna studie beaktar vi endast den offentliga konsumtion som avser *individuella* tjänster och inte *kollektiva* tjänster såsom försvar, polis och rättsväsende. På så sätt skapas en mer adekvat variabel för tvärsnittjämförelser av hushållens ekonomiska välfärd i olika länder, se bl a Harding m fl (2007). Paulus m fl (2009) visar hur konsumtionen av välfärdstjänster fördelas bland befolkningen i sju europeiska länder. Samtliga länders befolkning erhåller en jämnare fördelning av hushållens ekonomiska välfärd. Utjämnings-effekten från välfärdstjänster är generellt något större för de länder som i ett utgångsläge har större inkomstspridning (Smeeding m fl 1993).

Den svenska offentliga sektorns konsumtionsutgifter var 858 miljarder kr år 2009.⁴ I denna studie påförde vi hushållen/individerna en stor del av de välfärdstjänster som de utnyttjade. Dessa välfärdstjänster motsvarade drygt 60 procent av de totala offentliga konsumtionsutgifterna 2009. Det är framför allt inom områdena utbildning,⁵ socialt skydd, hälso- och sjukvård samt fritids- och kulturell verksamhet som det finns välfärdstjänster riktade till individer. För flertalet av välfärdstjänsterna inom ovanstående kategorier finns det individuppgifter, dvs en koppling mellan individ och tjänst med tillhörande subventionsbelopp. Konsumtionen av välfärdstjänsterna, i synnerhet inom hälso- och sjukvård och socialt skydd, är uppbyggd som ett försäkringssystem utan att försäkringspremier betalas. När behov uppstår konsumerar individen välfärdstjänsten och ibland betalas en egenavgift (brukaravgift) i samband med konsumtionen. Det innebär att det är möjligt att beräkna individers/hushållens justerade disponibla inkomst efter en individ/hushållsansats.⁶ På grund av att förvärvsinkomsten till en viss del styrs av individens ålder väljer vi att redovisa medelvärden för ett antal åldersgrupper och deras hushållstyper. Åldersgruppernas medelvärde för t ex hälso- och sjukvård motsvarar resultatet från en försäkringsansats, dvs den föresäkringspremie som gruppens individer skulle fått betala (givet att våra redovisningsgrupper är desamma som försäkringspremiegrupperna).⁷

Helst skulle vi vilja använda tjänsternas marknadsvärde. Det går inte då dessa tjänster inte köps på den öppna marknaden. Vi antar att välfärdstjänsternas monetära värde för individen motsvarar tjänsternas subventionsbelopp. Vi saknar information om individernas/hushållens värdering av välfärdstjänsterna. Pondera att ett hushåll i stället för att bli erbjuden en förskoleplats till sitt barn skulle få 100 000 kr per år och köpa denna tjänst själv. Skulle hushållet köpa tjänsten för hela beloppet eller skulle det välja en billigare förskoleplats? Endast i sådana experiment skulle vi erhålla

⁴ De totala skatteintäkterna består av ungefär 60 procent skatter och avgifter på arbete, 30 procent skatt på konsumtion och de resterande 10 procenten är skatt på kapitalinkomster.

⁵ Förskola ingår i denna grupp.

⁶ Med hjälp av individansatsen kan fördelningsanalyser göras för att studera användningen av olika välfärdstjänster och utvärdera välfärdstjänsternas träffsäkerhet.

⁷ Försäkringsansatsen utgår från att de aggregerade beloppen fördelas ut på individerna efter lämpliga fördelningsantaganden.

Ändamål	Mdkr	Procent	Fördelade Mdkr*
Allmän offentlig förvaltning	79,6	9,3	-
Försvar	38,5	4,5	-
Samhällsskydd och rättsskipning	42,1	4,9	-
Näringslivsfrågor	59,6	6,9	-
Miljöskydd	2,2	0,3	-
Bostadsförsörjning och samhällsutveckling	4,4	0,5	-
Hälso- och sjukvård	219,7	25,6	169,7
Fritidsverksamhet, kultur och religion	23,8	2,8	23,7
Utbildning	204,6	23,8	200,9
Socialt skydd	183,3	21,4	127,4
Totalt	857,9	100	521,7

Tabell 1

Den offentliga sektorns faktiska utgifter (för konsumtion) samt utgifter som studien kan hänföra till individer/hushåll fördelade per ändamål, år 2009

Ann: * avser mdkr som studien fördelar till individer/hushåll. Individer får ej ha emigrerat eller avlidit under året.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna.

information om hur hushållen värderar välfärdstjänsterna. I internationella studier antas produktionskostnaden vara densamma som marknadsvärdet, som i vårt fall blir subventioner plus eventuella egenavgifter samt administrativa kostnader (om inte de täcks in i subventionerna). I föreliggande studie beaktas dock inte eventuella egenavgifter. Det innebär att vi, i ett internationellt perspektiv, troligen systematiskt underskattar de justerade disponibla inkomsterna. Det är viktigt att vara medveten om att resultaten i denna studie drivs av individernas hushållstillhörighet, de antaganden som görs för att sprida välfärdssubventionerna (då individstatistik saknas) till dess användare samt vårt antagande om hur individer värderar välfärdstjänsterna.

Det primära syftet med denna studie är att försöka belysa hur olika grupper använder välfärdstjänsterna och sekundärt studera hur individernas/hushållens resurser omfördelas. Det är inte möjligt att beräkna hur stor omfördelningen skulle ha varit om dessa välfärdstjänster inte funnits. Detta på grund av att bruttoinkomsterna inte skulle ha varit desamma om dagens välfärdssamhälle hade varit annorlunda. Vi vet sålunda inte det kontrafaktiska utfallet av bruttoinkomsterna.

I det följande redogörs för data och den population som använts. Därefter följer en ingående beskrivning av vilka som tar del av välfärdstjänsterna och hur tjänsterna förändrar hushållens ekonomiska välfärd och dess fördelning. Sedan presenteras den offentliga sektorns nettokostnad för en genomsnittlig man respektive kvinna i ett livscykelperspektiv. Avslutningsvis presenteras slutkommentarer.

1. Data

Modell och population

SCBs simuleringsmodell FASIT (Fördelnings Analytiskt Statistiksystem för Inkomster och Transfereringar) används i beräkningarna av välfärdstjänsterna. FASIT är utvecklad för att i första hand beräkna budget- och fördelningseffekter av förändringar i skatte- och transfereringssystemet.⁸

Eftersom offentliga välfärdstjänster saknar marknadsvärde är det brukligt att anta att marknadsvärdet är detsamma som produktionsvärdet (summan av subvention, administrativa kostnader och den eventuella egenavgiften), se bl a Jones m fl (2008), Marical m fl (2006) och Smeeding m fl (1993). Det finns två metoder för att beräkna individernas justerade disponibla inkomster: *a*) använda de aggregerade utgifterna som redovisas i nationalräkenskaperna och fördela dessa på individer/hushåll som antas konsumera dem efter någon modellansats eller *b*) använda individernas/hushållens faktiska konsumtion av välfärdstjänster, dvs de subventioner de faktiskt erhållit. FASIT har i mycket hög grad tillgång till individers faktiska konsumtion av välfärdstjänster och i dessa fall används den senare metoden när vi beräknar personernas justerade disponibla inkomster. Det gör det möjligt att t ex studera träffsäkerheten av välfärdstjänsterna. Vi saknar dock individuppgifter för välfärdstjänster inom t ex kultur och fritid varvid vi fördelar de aggregerade subventionerna enligt olika modellantaganden.

Vid beräkning av de offentliga individuella tjänsterna i FASIT ingår: 1. Hälso- och sjukvård (öppenvård/primärvård, slutenvård, tandvård och läkemedel), 2. Utbildning (med alla olika utbildningsformer samt förskolan), 3. Socialt skydd (äldreomsorg, LSS, färdtjänst, arbetsmarknadsåtgärder, pedagogisk omsorg och fritidshem) samt 4. Fritids- och kulturell verksamhet. Uppgifter om subventioner hämtas framför allt från SCB men även ifrån Skolverket, Högskoleverket, Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen, Apoteket AB och Försäkringskassan.

Den population som ligger till grund för simuleringsmodellen är Statistiskt analysregister (STAR). STAR är ett registerbaserat urval på ca 670 000 individer. I studien avgränsar vi oss till att studera de individer som varit folkbokförda i Sverige under hela 2009. Urvalspersonerna kompletteras sedan med uppgifter om respektive make/maka/barn. Därefter bestäms vem i hushållet som blir hushållsföreståndare (huvudregeln – den som har högst årsinkomst). Totalt innehåller STAR drygt 1,6 miljoner individer. Då STAR endast bygger på registeruppgifter leder det till att ensamstående utan barn överskattas och gifta/sammanboende utan gemensamma barn underskattas. I praktiken innebär det att den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet underskattas för ensamstående utan barn på grund av

⁸ FASIT gör det möjligt att beskriva olika gruppers fördelningsprofil vad beträffar inkomster, förmögenhet, skatter och viktiga transfereringar – t ex pensioner, bostadstillägg, socialbidrag, sjuk- och föräldraförsäkring och studiemedel.

Tabell 2
Konsumtionsvikt per
hushållsmedlem

Ekvivalensskalan	Konsumtionsvikt
Ensamboende	1
Sammanboende par	1,51
Ytterligare vuxen	0,6
Första barnet 0–19 år	0,52
Andra och påföljande barn	0,42

Amm: Svensk konsumtionsenhetsskala som SCB i samarbete med Konsumentverket, Socialstyrelsen och Boverket tagit fram.

Källa: SCB.

en för hög konsumtionsvikt. Denna felklassificering kommer att reduceras när lägenhetsregistret börjar användas (förväntas bli klart 2013).

Konsumtionsenhetsskala (ekvivalensskala)

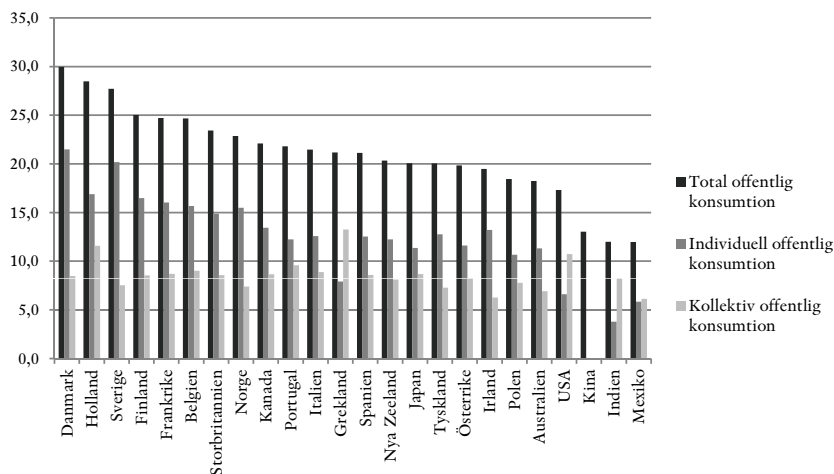
För att kunna jämföra konsumtionsmöjligheter i familjer med olika sammansättning är det brukligt att justera hushållens inkomst med det antal personer som ska leva på dessa inkomster. Förekomsten av stordriftsfördelar gör att det inte ger realistiska och jämförbara inkomstnivåer om hushållets inkomst endast divideras med antalet hushållsmedlemmar. En bostad för en familj om fem personer kostar normalt inte fem gånger så mycket som en bostad av motsvarande standard för en person. I stora hushåll delar man ofta på vissa varor såsom TV, telefon och dagstidning.

För att beräkna jämförbara inkomster används en sk konsumtionsenhetsskala (ekvivalensskala) som ger varje hushåll en total "konsumtionsvikt" beroende på dess sammansättning. För att erhålla jämförbara inkomster mellan olika hushållstyper divideras hushållets samlade inkomster med hushållets totala konsumtionsvikt. Jämförelser görs mellan konsumtionsenheter (KE) i stället för per capita. Viktigt att notera är att ekvivalensskalan beräknas utifrån subjektiva värderingar. Den skala som används i Sverige, har tagits fram i samarbete mellan SCB, Konsumentverket, Socialstyrelsen och Boverket, skiljer sig t ex ifrån den som OECD rekommenderar/använder. I studien redovisas disponibla inkomster som kr per konsumtionsenhet (kr/KE). Det innebär att alla familjemedlemmar i hushållet har samma disponibla inkomst. Däremot beräknas den offentliga konsumtionen, välfärdstjänsterna, per individ. Det medför att hushållsmedlemmarnas justerade disponibla inkomster skiljer sig åt beroende på att välfärdstjänsterna är riktade till individerna. Till exempel hänförs kostnaden för förskoleplatsen till den familjemedlem som är på förskolan och fördelas inte i hushållet.

2. Resultat

Enligt Ekonomistyrningsverket (2011) kom ca 60 procent av statens intäkter år 2009 från skatt på arbete, vilket motsvarar 869 miljarder kr. Här ingår

Figur 1
Offentlig konsumtion
i procent av BNP,
uppdelad på total
offentlig konsumtion,
individuell offentlig
konsumtion samt kollektiv
offentlig konsumtion, år 2009

Källa: OECD.

både direkta och indirekta skatter på arbete.⁹ Skatten på konsumtion var ca 29 procent (428 miljarder) av intäkterna. De återstående 11 procentenheterna kom från skatter på kapital (160 miljarder). Totalt innebär det att statens intäkter för 2009 var ca 1 457 miljarder.¹⁰ Den offentliga sektorns konsumtion år 2009 motsvarade 858 mdkr medan positiva transfereringar till hushållen och hushållens ideella organisationer var 552 miljarder. Statens offentliga konsumtion var ca 55 procent högre än dess transfereringar. Den offentliga sektorns transfereringar påverkar individernas och hushållens disponibla inkomster.

I Sverige kan befolkningen vid behov ta del av många individuellt riktade subventionerade välfärdstjänster, exempelvis socialt skydd, hälso- och sjukvård samt utbildning. Ett specifikt område är förskolan som är mycket kraftigt subventionerad tack vare maxtaxereformen (infördes 2002) som även påverkar arbetsutbudet. Bland annat gav detta en högre sysselsättningsgrad för ensamstående mödrar (Flood m fl 2004). Det speglar även svårigheten att beräkna hushållens disponibla inkomster om inte välfärdstjänsterna funnits. Totalt motsvarade offentliga myndigheters konsumtion 28 procent av BNP. 73 procent av den offentliga konsumtionen kan kopplas till individuellt riktade välfärdstjänster (vilket motsvarade 20 procent av BNP). Figur 1, där den offentliga konsumtionen för en stor del av OECD-länderna redovisas, visar att endast Danmark spenderade procentuellt mer av BNP (22 procent) på individuell offentlig konsumtion. Den lägsta procenten (individuell offentlig konsumtion av BNP) av de redovisade OECD länderna hade Indien (4 procent) följt av USA (7 procent) och Grekland (8 procent).

De välfärdstjänster som fördelas ut till individerna i Sverige motsvarade

⁹ Med direkta skatter avses skatter som utgår på inkomster och förmögenheter. Indirekta skatter utgår vid omsättning av varor och tjänster och består av moms och punktskatter på t ex alkohol och tobak.

¹⁰ Den totala skatten fördelas på 501 mdkr från produktion, 525 mdkr från hushållen samt 431 mdkr från konsumtion/förbrukning.

drygt 57 procent av den offentliga sektorns konsumtion (492 mdkr). De resterande 43 procenten spenderas till största delen på kollektiva varor/tjänster såsom näringslivsfrågor, miljöskydd, försvar, polis och rättsväsende.

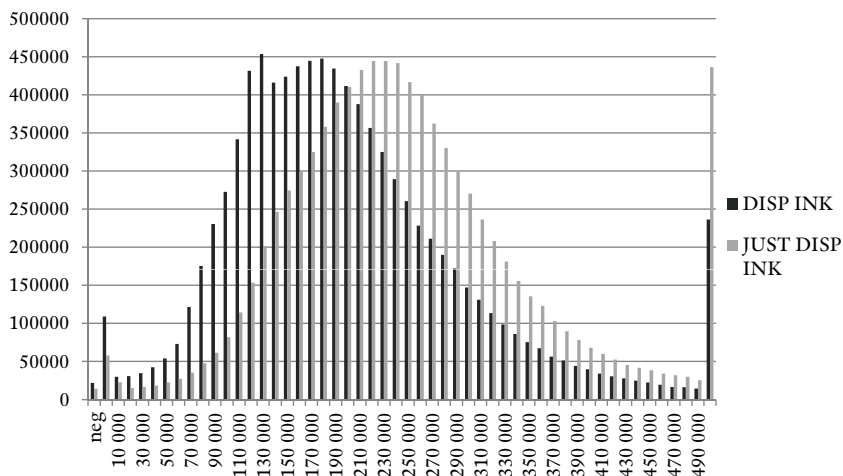
När den offentliga sektorns konsumtion fördelas till dem som utnyttjar tjänsterna syns det i figur 2 hur individernas fördelning av justerade disponibla inkomster ligger längre till höger än fördelningen av disponibla inkomster. För inkomståret 2009 var medelvärdet för individernas justerade disponibla inkomst 269 600 kr medan medelvärdet för den disponibla inkomsten var 215 500 kr per KE (medianvärdet var 242 100 kr respektive 190 300 kr). Det innebär en höjning motsvarande 25 procent på medelvärdet respektive 27 procent på medianvärdet. Noterbart är den stora ökningen av individer som hade 500 000 kr eller mer i justerad disponibel inkomst, från 236 000 till 436 000. Det motsvarar en ökning på nästan 85 procent eller drygt 200 000 individer. En förklaring till detta är äldre som var mottagare till stora belopp inom socialt skydd och/eller hälso- och sjukvård, ca 55 procent pensionärer (65 år eller äldre). För personer under 65 år det i princip välfärdstjänster inom LSS och hälso- och sjukvårdsområden som gjort att dessa individer kommit över brytpunkten på 500 000 kr. Framför allt var konsumtionen av hälso- och sjukvård samt socialt skydd väldigt snedfördelad. Ett vanligt sätt att beskriva snedfördelningen (spridningsmått) av inkomster är kvoterna 90-10, 90-50 och 50-10. 90-10 kvoten innebär att den 90:e percentilen divideras med den 10:e percentilen. I bilaga 4 (se webbappendix¹¹) redovisas dessa mått efter disponibla och justerade disponibla inkomster samt totala välfärdstjänster uppdelat på åldersgruppernas hushållstyper. Resultaten visar att hushåll med personer i arbetsför ålder och låga disponibla inkomster (50-10 kvoten) konsumerade relativt sett mer välfärdstjänster. Annorlunda uttryckt minskade spridningen inom 50-10 kvoten mer än spridningen inom 90-50 kvoten när den justerade disponibla inkomsten studerades i stället för den disponibla inkomsten. Motsvarande effekter ses för pensionärer, i synnerhet för individer över 75 år. Detta indikerar att konsumtionen av välfärdstjänster var högre för hushåll med lägre disponibla inkomster samt hushåll som hade behov av hälso- och sjukvård samt socialt skydd.

Då ålder är en proxyvariabel för individens arbetserfarenhet argumenterar vi för att deras löner är en funktion av deras ålder. För det stora flertalet hushåll är arbetsinkomsten högre än den disponibla inkomsten. Vi har valt redovisningsgrupper utifrån att arbetsinkomsten till stor del styrs av åldern samt i vilken familjesituation de befinner sig i. Vi väljer därför att redovisa efter åldersgrupperna (hushållsföreståndarens¹² ålder styr): a) 19-34 år,

¹¹ Webbappendix innehållande bilagorna till denna artikel kommer att publiceras på <http://www2.ne.su.se/ed/contents/4006.html>.

¹² Hushållsföreståndaren är den person i kosthushållet som har högst förvärvsinkomst. Ett problem med kosthushållet är att t ex i ett flergenerationsboende får alla personer samma familjeidentitet men de tillhör olika familjetyper. Därför gör vi den avgränsningen att när familjeföreståndaren är t ex mellan 65-74 år får det enbart finnas familjetyperna ensamstående äldre än 64 år och sambo äldre än 64 år utan barn. Om det finns någon hemboende person (t ex barn till dessa som är äldre än 19 år) bildar den personen ett eget hushåll.

Figur 2
Fördelning av antal individer och deras disponibla respektive justerade disponibla inkomst, år 2009 i kr

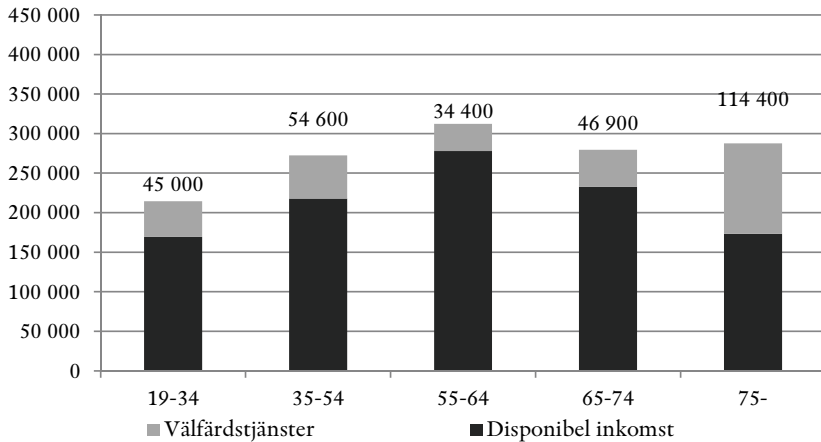
Anm: Disponibel inkomst beskrivs som kronor per konsumtionsenhet och justerad disponibel inkomst som kronor per konsumtionsenhet justerat med hushållsmedlemmarnas genomsnittliga välfärdskonsumtion. Alla personer i hushållet erhåller samma disponibla inkomst (kr/KE).

Källa FASIT, SCB.

b) 35–54 år, c) 55–64 år, d) 65–74 år och e) 75+ samt uppdelat efter de vanligaste familjetyperna. Det var i synnerhet ensamstående föräldrar, oavsett ålder, och pensionärer som erhöll positiva transfereringar i så stor grad att deras disponibla inkomst var högre än faktorinkomsten. Faktorinkomsten var i dessa grupper ojämnt fördelad, framför allt hos ensamstående föräldrar. Snedfördelningen av hushållens ekonomiska välfärd minskas med hjälp av transfereringssystemet och reduceras ytterligare efter att konsumtion av offentliga välfärdstjänster inkluderas. Vidare visar figur 3 att den disponibla medelinkomsten sjunker efter att individerna slutat förvärvsarbeta men att nivån på den justerade disponibla medelinkomsten bibehålls.

De stora utgiftsområdena, totalt sett, inom den offentliga sektorns konsumtionsutgifter är utbildning, socialt skydd och hälso- och sjukvård. Det innebär att välfärdstjänsterna är starkt kopplade till framför allt ålder och antal barn. De genomsnittliga disponibla inkomsterna samt välfärdssubventionerna varierar mellan åldersgrupperna, se figur 3. De yngre åldersgrupperna hade ett högre genomsnitt av välfärdstjänster, på grund av utbildning (19–34-åringar: 45 000 kr; 35–54-åringar: 54 600 kr). De personer (hushållsföreståndare) vars ålder var mellan 55–64, dvs en grupp som är relativt frisk, väletablerade på arbetsmarknaden och i de fall de har hemmaboende barn som är i de övre tonåren, hade den lägsta genomsnittliga välfärdskonsumtionen, drygt 34 400 kr. I åldersgruppen 65–74-åringar var den genomsnittliga välfärdskonsumtionen drygt 46 900 kr. De personer som var 75 år eller äldre hade den högsta genomsnittliga välfärdskonsumtionen på dryga 114 400 kr, vilket är ett resultat av stora kostnader som är kopplade till tjänster inom det sociala skyddet.

Figur 3
Disponibel och justerad disponibel inkomst per åldersgrupp samt åldersgruppens genomsnittliga värde av välfärdstjänster (hushållsföreståndrens ålder oavsett familjetyp)

Anm: Disponibel inkomst beskrivs som kronor per konsumtionsenhet och justerad disponibel inkomst som kronor per konsumtionsenhet justerat med hushållsmedlemmarnas genomsnittliga välfärdskonsumtion.

Källa: SCB, FASIT.

Ekonomisk ojämlikhet mäts oftast med hjälp av ginikoefficienter, vars värde varierar mellan 0 och 1, där 0 anger att inkomsterna är jämt fördelade och 1 innebär total ojämlikhet. Den hushållstyp som konsumerade mest välfärdstjänster var ensamstående med två eller fler barn och personer över 74 år. Hushållens ekonomiska välfärd mätt med justerad disponibel inkomst var för de allra flesta redovisningsgrupper jämnare fördelad än om den mäts med disponibel inkomst. Hushåll med äldre personer erhöi i vissa fall en mer ojämn fördelning av den ekonomiska välfärden, vilket är naturligt då delar av det sociala skyddet är kostsamt. Studerar vi endast fördelningen av totala välfärdstjänster ser vi att ensamstående med två eller fler barn hade ginikoefficienter mellan 0,350–0,372 (se bilaga 3 – webbappendix) beroende på hushållspersonens ålder. Motsvarande tal för ensamstående utan barn var mellan 0,650–0,729, oavsett ålder. Skillnaderna i ginikoefficienterna speglar förmodligen en underliggande sorteringsmekanism, dvs individer som är i stort behov av assistans finns i gruppen ensamstående utan barn samt att den gruppen även består av friskare personer som konsumerar välfärdstjänster till ett litet belopp. Samtidigt ser vi att ginikoefficienterna var lägre för hushåll som definieras sambo med barn, vilket kan vara en indikation på problematiken kring sorteringsmekanismen. Studeras hushållens fördelning av ekonomisk välfärd var ginikoefficienten för den disponibla inkomsten 0,300 medan motsvarande tal för den justerade disponibla inkomsten var 0,265 (motsvarar en minskning med 11,7 procent). I bilaga 3 (webbappendix) redovisas sedan medelvärden för faktorinkomst av tjänst, transfereringar, disponibel inkomst, välfärdstjänster, justerad disponibel inkomst samt ginikoefficienter per åldersgrupp och familjetyp.

Värt att notera är att det fanns hushåll i redovisningsgrupperna som inte utnyttjar välfärdstjänster. Det innebär att välfärdstjänstens medelvärde för en redovisningsgrupp var betydligt lägre än subventionen för de hushåll som använder sig av tjänsten. Detta resultat speglar också skillnaden mellan de två ansatserna: individ- och försäkringsansatsen. Det kan illustreras med de individer som konsumerar t ex tjänsten socialt skydd. Medelvärdet för grupperna 65–74 och 75-åringar var 15 700 kr respektive 73 600 kr (försäkringsansatsvärdena). Om vi i stället endast studerar de individer som verkligen konsumerar välfärdstjänsten var medelvärdena betydligt högre: 166 400 kr respektive 215 500 kr (individansatsvärdena). I bilaga 5, figur 1 (webbappendix), redovisas medelvärden för de individer som faktiskt konsumerade de olika välfärdstjänsterna.

Transfereringar och välfärdstjänster i ett livscykelperspektiv

Det svenska välfärdssystemet är uppbyggt kring tre instrument: skatter, positiva transfereringar och offentligt tillhandahållna välfärdstjänster. Under en individs livscykel finns perioder där behovet av välfärdstjänster och transfereringar är stort och vice versa.¹³ Behoven korrelerar ofta med individens ålder, inkomst och livssituation. Genom att utgå från 2009 års ekonomiska förutsättningar och ramverk kan vi med hjälp av FASIT 2009 illustrera hur en genomsnittlig individ bidrog till välfärdssystemet i form av negativa transfereringar samt hur mycket hon erhöll i offentliga välfärdstjänster och positiva transfereringar. Vi antar att ekonomin befinner sig i en jämviktssituation, där den ekonomiska tillväxten är densamma som realräntan och inflationen. Varje kohorts medelvärde speglar vad en genomsnittlig individ (man/kvinna) erhåller/bidrar över sin livscykel.¹⁴ I förlängningen innebär det att vi kommer att få en grov uppskattning av den offentliga sektorns nettokostnader för en genomsnittlig man respektive kvinna över deras livscykel. De medelvärden vi beräknar per kön och kohort är: a) positiva transfereringar b) negativa transfereringar och c) välfärdstjänster. I detta avsnitt redovisar vi kronor per individ i stället för kronor per konsumtionsenhet. Det gör vi för att kunna uppskatta den offentliga sektorns nettokostnader per individ över sin livscykel.¹⁵

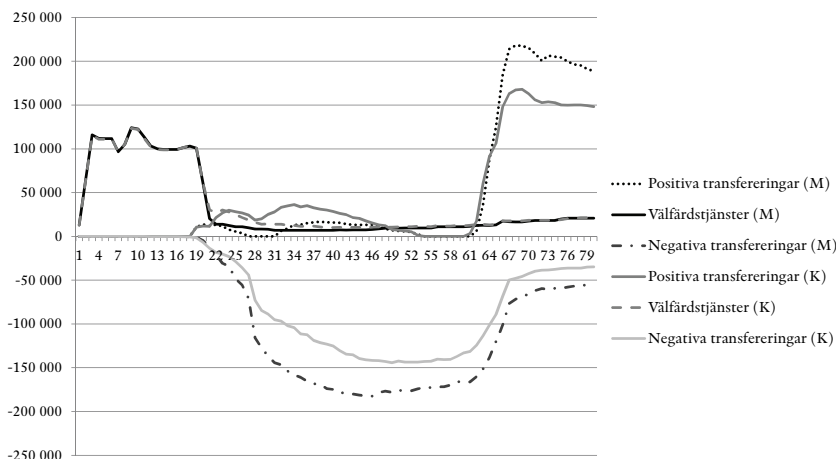
Hushållens gemensamma transfereringar delas lika mellan de vuxna medan individuella inkomster och transfereringar/välfärdstjänster tillfaller den individ som erhåller utbetalningen trots att sambos/gifta i stort har gemensam ekonomi.¹⁶ Subventioner för förskoleomsorgen och skola

¹³ Hussenius och Selén (1994) visar att ca 25 procent av inkomstskatterna är årlig rundgång, 50 procent omfördelas över livet och de resterade 25 procenten utgör en omfördelning från personer med höga livsinkomster till personer med låga livsinkomster.

¹⁴ Vi begränsar oss i denna studie till 79 år på grund av dålig kvalitet i äldreomsorgsstatistiken.

¹⁵ Det är möjligt att förfina denna redovisning genom att specialstudera särskilt intressanta gruppers livsnyttigheter.

¹⁶ Kvinnor har generellt lägre arbetsutbud under småbarnstiden än män. Det innebär att de erhåller lägre disponibla inkomster, negativa transfereringar och på sikt lägre positiva transfereringar.

Figur 4
Genomsnittliga transfereringar (positiva och negativa) samt välfärdstjänster för en genomsnittlig kvinna respektive man i åldern 0-79 år, i kr

Anm: De positiva transfereringarna innehåller både skattepliktiga samt icke skattepliktiga belopp. Det belopp individen betalar i skatt redovisas sedan i negativa transfereringar. Totalt innebär det för båda könen att positiva transfereringar var ca 582 mdkr, negativa transfereringar 927 mdkr samt välfärdstjänster på 521 mdkr.

Källa: SCB, FASIT.

tillfaller barnen och inte föräldrarna just för att kunna spegla vad en individ kostar.¹⁷ Dessutom adderar vi arbetsgivar- och egenavgifter till individens negativ transfereringar. Företagen och egenföretagarna betalar dessa avgifter, men de är helt kopplade till individernas förvärvsinkomster. Dessa avgifter ska till stor del täcka de positiva transfereringar som individen erhåller efter sin pensionering. I figur 4 framgår att mannens och kvinnans transfereringar och välfärdstjänster följer varandra relativt bra över tiden, förutom vissa nivåskillnader efter 20 års ålder. Kvinnor tog ut mer föräldrapenning, vilket illustreras av puckeln i åldern 25-45 år. Vidare kan utläsas från figur 4 att individens uppväxt är förknippad med stora kostnader för den offentliga sektorn genom de subventionerade välfärdstjänsterna inom utbildningsområdet (de stora områdena är förskola, grundskola och gymnasieskola). Efter 18 års ålder är de positiva transfereringarna större än välfärdssubventionerna och förblir det fram tills vi slutar redovisningen (79 år). Noterbart är att den offentliga sektorns utgifter för individernas välfärdstjänster motsvara ca 4 000 000 kr oavsett kön. Ökningen av positiva transfereringar speglar pensionsutbetalningarna när individerna slutar förvärvsarbete. Vi ser att 5 år efter att pensionärlivet påbörjats avtar tjänstepensionen; de positiva transfereringarna blir således betydligt lägre. I bilaga 6 (se webbappendix) genomför vi en övning där vi adderar vad en genomsnittlig man och kvinna årsvis betalar till/erhåller från den offentliga sektorn vilket vi även illustrerar schematiskt.

¹⁷ Detta antagande är inte helt okontroversiellt då flera förmodligen argumenterar för att denna subvention gagnar föräldrarna och innebär att deras arbetsutbud höjs.

4. Avslutande kommentarer

Hushållens disponibla inkomster används vanligtvis för att analysera hushållens ekonomiska välfärd. Dagens svenska välfärdssamhälle är dock uppbyggt så att ett flertal av den offentliga sektorns individuella tjänster såsom t ex utbildning, hälso- och sjukvård och socialt skydd finansieras via skatter. På senare tid har det internationellt publicerats en del studier där hushållens disponibla inkomst justeras med den offentliga sektorns individuella konsumtion. I ett internationellt perspektiv kommer vi troligen att systematiskt underskatta hushållens justerade disponibla inkomster. Detta på grund av att i internationella studier förs produktionsvärdet av välfärdstjänsten tillbaka till de individer som antas använda den, medan FASIT för tillbaka tjänstens subventionsvärde till de faktiska användarna. När tjänsterna inte köps på en öppen marknad saknas ett marknadspris för tjänsterna. FASITs metod innebär troligtvis en marginell underskattning då välfärdstjänstens administrativa kostnad samt eventuella egenavgift utelämnas. Dessutom saknas hushållens faktiska värdering av de konsumerade välfärdstjänsterna i förhållande till de erhållna subventionsbeloppen. Trots metodens brister argumenterar vi för att de justerade disponibla inkomsterna ger en mer nyanserad bild av hushållens faktiska ekonomiska välfärd. Nästa steg i detta utvecklingsarbete skulle kunna vara att ta fram en tidsserie av hushållens justerade disponibla inkomster i syfte att specialstudera utveckling över tiden för t ex hushåll med låg inkomst. Dessutom vore det önskvärt med en internationell standard om hur offentliga välfärdstjänster ska fördelas då mikrodata ej finns tillgängligt. Då skulle internationella tvärsnittsjämförelser bli mer jämförbara.

Det är framför allt den ekonomiska välfärden för barnfamiljer och personer över 64 år som förbättras av välfärdstjänster som tillhandahållits hushållen. Även om den genomsnittliga disponibla inkomsten sjunker efter 64 år, bibehålls den ekonomiska välfärden tack vare de välfärdstjänster som dessa individer konsumerar. Hushållens ekonomiska välfärd blir mer jämnt fördelad, mätt som ginikoefficient, för i princip alla redovisningsgrupper (ålder och familjetyp) och i synnerhet för barnfamiljer. Ginikoefficienten minskas i sin helhet med 11,7 procent. De grupper som erhåller minst reduktion av den ekonomiska välfärden är ensamstående samt gifta utan barn, vilket är en följd av att dessa hushåll erhåller betydligt lägre subventioner inom utbildningsområdet. För flertalet av dem som är 65 år och äldre blir den ekonomiska välfärden högre på grund av konsumtionen av välfärdstjänsterna inom socialt skydd. Detta resultat speglar just kritiken mot ansatsen ”fördelning av den verkliga konsumtionen”, se bl a Aaberge och Langørgen (2006) och Paulus m fl (2009). Kritiken inriktar sig bl a på att ingen hänsyn tas till om de personer som tillskrivs stora belopp inom hälso- och sjukvårdsområdet också efterfrågar dessa insatser. Det innebär att när vi mäter individens/hushållens ekonomiska välfärd i monetära begrepp har sjuka personer, allt annat lika, en högre välfärd på grund av sjukdom. Det finns några studier som diskuterar

hur det är möjligt att överbrygga detta genom att introducera en ekvivalensskala som tar hänsyn till olika personers behov av subventioner inom hälso- och sjukvård och socialt skydd, se bl a Aaberge m fl (2010), Berloff m fl (2006) och Zaidi och Burchardt (2005). Aaberge m fl (2010) visar bl a hur konsumtionsenhetsskalan separeras när hänsyn tas till transfereringar och välfärdssubventioner.

För välfärdstjänsterna inom utbildningsområdet blir individ- och försäkringsansatsen densamma då alla i princip går i skolan. Däremot skiljer sig de två ansatserna åt inom området sociala skydd för grupperna 65–74 år och 75 år och äldre. Där var den genomsnittliga subventionen av dessa välfärdstjänster 16 700 och 73 600 kr för respektive grupp medan samma genomsnittliga värden för dem som faktisk konsumerar denna typ av välfärdstjänst var 166 400 respektive 215 500 kr. Det första värdet motsvarar premiebeloppet för tjänsten individen skulle fått betala om hon tecknat en försäkring (givet att stratifieringen för premieberäkningen varit densamma).

Över en hypotetisk livscykel illustrerar vi hur de positiva transfereringarna, negativa transfereringar och välfärdstjänster förändras för en genomsnittlig kvinna respektive man. Ackumuleras beloppen är det betydande skillnader mellan könen. På grund av att kvinnor generellt har lägre arbetsutbud och förvärsarbetar inom låginkomstyrken har de lägre beskattningsbar inkomst. Det medför även att den negativa transfereringen är lägre och den positiva transfereringen är högre fram till pensionsåldern. Därefter är mäns positiva transferering större på grund av att deras pensionsutbetalning är större. För framtida liknade övningar vore det mycket intressant att skilja mellan individers utbildningsnivåer, familjesituationer och regioner för att beräkna fram de faktiska skillnader som finns. Detta skulle vara möjligt att göra med FASIT 2010 då planer finns att använda totalbefolkningen i stället för urvalspopulationen STAR.

Aaberge, R, M Bhuller, A Langørgen och M Mogstad (2010), "The Distributional Impact of Public Services When Needs Differ", *Journal of Public Economics*, vol 94, s 549-562.

Aaberge R och M Langørgen (2006), "Measuring the Benefits from Public Services: The Effects of Local Government Spending on the Distribution of Income in Norway", *Review of Income and Wealth*, vol 52, s 61-83.

Berloff, G, A Brugiavini och D Rizzi (2006), "Health, Welfare and Inequality", Research Paper Series 41/06, Department of Economics, University Ca' Foscari of Venice.

Canberra Group (2001), "Final Report and Recommendations", Expert Group on Household Income Statistics, Ottawa, <http://www.lisproject.org/links/canberra/finalreport.pdf>.

Ekonomistyrningsverket (2011), "Tidsserier, statens budget m.m. 2010", Rapport 2011:21, ESV publikationsservice, Stockholm.

Flood, L, L Pylkkänen och R Wahlberg (2004), "En utvärdering av en skatte- och bidragsreform för ensamstående mödrar", *Ekonomisk Debatt*, årg 32, nr 4, s 71-84.

Harding, A, N Warren och R Llooyd (2007), "Beyond Conventional Measures of Income: Including Indirect Benefits and Taxes", in Jenkins, S P and J Micklewright (red), *Inequality and Poverty Re-examined*, Oxford University Press, Oxford.

Hussenius, J and J Selén (1994), "Skatter och socialförsäkringar över livscykeln – en simuleringsmodell", ESO-rapport, Ds 1994:135, Stockholm.

REFERENSER

Jones, F, D Annan och S Shah (2008), "The Redistribution of Household Income, 1997 to 2006/7", *Economic and Labour Market Review*, vol 2(12), s 18-31.

Marical, F, M Mira d'Ercole, M Vaalavuo och G Verbist (2006), "Publicly-Provided Services and the Distribution of Resources", OECD Social, Employment and Migration Working Paper 45, Paris.

Paulus, A, H Sutherland and P Tsakloglou (2009), "The Distributional Impact of in Kind Public Benefits in European Countries", Euromod Working Paper EM10/09, University of Essex.

Smeeding, T m fl (1993), "Poverty, Inequality, and Family Living Standards Impacts Across Seven Nations: The Effect of Noncash Subsidies for Health, Education and Housing", *Review of Income and Wealth*, vol 39, s 229-256.

Zaidi, A och T Burchardt (2005), "Comparing Incomes When Needs Differ: Equalization for the Extra Costs of Disability in the UK", *Review of Income and Wealth*, vol 51, s 89-114.

Bilaga 1: Definition av disponibel inkomst

I disponibel inkomst ingår:

Disponibel inkomst = faktorinkomst + positiva transfereringar - negativa transfereringar

Faktorinkomst

löneinkomst
blandad inkomst
kapitalinkomster
kapitalvinst, aktier fastighet mm – brutto
kapitalförlust, aktier fastighet mm – brutto
kapitalvinst, aktier, fastighet m.m. – netto
kapitalförlust, aktier, fastighet m.m. – netto

Positiva transfereringar, skattepliktiga

pension, livränta, skattepliktig del
arbetsmarknadsstöd
föräldrapenning, skattepliktiga bidrag
sjuk- och aktivitetsersättning
ersättning i samband med sjukdom, skattepliktig
teckenspråksundervisning för föräldrar
utbildningsbidrag för doktorander
bidrag från Sveriges författarfond
dagpenning vid frivillig krigsförbandsövning
vårdbidrag
dagpenning vid repetitions- o civilförsvarsutbildning
närståendepenning

Positiva transfereringar, skattefria

ersättning i samband med sjukdom
frivillig pension
barnpension
efterlevandestöd till barn
livränta inkl privat pension
särskilt pensionstillägg
äldreförsörjningsstöd
bostadsbidrag
bostadsbidrag för värnpliktiga
bostadstillägg till pensionärer
särskilt bostadstillägg till pensionärer
familjepenning för värnpliktiga
introduktionsersättning för invandrare
socialbidrag, individvariabel
mottaget underhållsbidrag inkl. bidragsförskott
barnbidrag, efter beräkningen på hushållsnivå delas bidraget på
de vuxna i HINK-hushållet
studiehjälp, studiebidrag
studiemedel bidrag

studiemedel lån
dagersättning, i samband med värnplikt
utryckningsbidrag, i samband med värnplikt

Negativa transfereringar

skatt
återbetalda studielån
underhållsbidrag givet
allmänt avdrag avseende premie för pensionsförsäkring mm.
egen pensionsförsäkringspremie i näringsverksamhet

Bilaga 2:

COFOG är en internationell klassifikation som grupperar offentliga sektorns utgifter efter deras funktion eller ändamål. COFOG förbättrar överblicken över den offentliga sektorns utgifter och förenklar både nationella och internationella jämförelser. Flera av COFOG-grupperna ingår i transfereringssystemet och är en del av den disponibla inkomsten.

Områden som täcks in av välfärdstjänster i denna redovisning har ”fetstil”.

07 Hälsa- och sjukvård

- 07.1 Medicinska produkter, apparater och anordningar
- Läkemedelsförmån**
- 07.2 Öppen sjukvård
- Öppenvård/primärvård**
- Tandvård**
- 07.3 **Sluten sjukhusvård** exkl. psykiatrisk vård
- 07.4 Folkhälsovård
- 07.5 FoU Hälsa- och sjukvård
- 07.6 Övrig hälsa- och sjukvård

08 Rekreation, kultur och sportaktiviteter

- 08.1 **Fritids- och idrottsverksamhet**
- 08.2 **Kulturell verksamhet**

09 Utbildning

- 09.1 Förskoleutbildning samt grundskola åk 1-6
- Förskola**
- Förskoleklass**
- Grund-, special- och särskola**
- 09.2 Grundskola åk 7-9 och gymnasium
- Gymnasieskola**
- Komvux**
- 09.3 Eftergymnasial utbildning utom högskoleutbildning
- 09.4 Högskoleutbildning
- Universitet**
- Forskarstuderande**

- 09.5 Ej nivåbestämd utbildning
Särvux
Svenska för invandrare
Folkhögskola
Kvalificerad yrkesutbildning
- 09.6 Stödtjänster till utbildning
- 09.7 FoU utbildning
- 09.8 Övrig utbildning

10 Socialt skydd

- 10.1 **Sjukdom och funktionshinder**
- 10.2 Ålderdom
Färdtjänst
Äldreomsorg
- 10.3 Efterlevande
- 10.4 Familj och barn
Barn- och ungdomsvård
Fritids
Pedagogisk omsorg
- 10.5 Arbetslöshet
Arbetsmarknadsåtgärder
- 10.6 Boende
- 10.7 Övrig social utsatthet
- 10.8 FoU socialt skydd
- 10.9 Övrigt socialt skydd

Bilaga 3:

Tabell 1. Genomsnittlig disponibel inkomst och justerad disponibel inkomst i kr per konsumtionsenhet grupperat efter hushållstyp. Hushållsföreståndarens ålder 19-34 år

	Ensamstående utan barn	Ensamstående 1 barn	Ensamstående 2 eller fler barn	Sambo utan barn	Sambo 1 barn	Sambo 2 barn	Sambo 3 eller fler barn	Samtliga
Antal individer	995 512	70 525	66 078	60 086	268 433	299 951	110 982	1 871 568
Faktorinkomst	187 438	83 426	54 771	307 630	201 188	173 762	115 147	178 187
<i>Gini-koefficient</i>	<i>0,465</i>	<i>0,568</i>	<i>0,616</i>	<i>0,375</i>	<i>0,330</i>	<i>0,306</i>	<i>0,393</i>	<i>0,444</i>
Positiva transfereringar skattepliktiga	15 668	22 522	19 550	13 267	39 896	33 218	30 409	23 148
Positiva transfereringar skattefri	17 174	35 353	48 604	10 519	11 869	16 062	26 851	18 390
Negativa transfereringar	50 665	26 191	17 770	84 121	61 003	51 317	35 434	50 339
Disponibel inkomst	169 614	115 111	105 156	247 295	191 949	171 724	136 973	169 385
<i>Gini-koefficient</i>	<i>0,320</i>	<i>0,246</i>	<i>0,185</i>	<i>0,295</i>	<i>0,227</i>	<i>0,195</i>	<i>0,203</i>	<i>0,290</i>
Hälso- och sjukvård	10 864	14 844	13 059	10 899	14 806	12 350	12 736	12 007
Utbildning	18 961	38 927	56 312	12 493	18 063	35 273	46 423	24 938
Socialt skydd	7 591*	5 084	7 402	1 428	1 720	3 651	4 894	5 659
Kultur och fritid	2 346	2 099	2 012	2 665	2 487	2 374	2 190	2 350
Välfärdstjänster totalt	39 762	60 954	78 785	27 484	37 077	53 648	66 243	44 955
<i>Gini-koefficient</i>	<i>0,650</i>	<i>0,471</i>	<i>0,357</i>	<i>0,583</i>	<i>0,585</i>	<i>0,522</i>	<i>0,436</i>	<i>0,602</i>
Justerad disp. inkomst	208 757	176 065	183 956	274 446	229 026	225 411	203 293	214 010
<i>Gini-koefficient</i>	<i>0,277</i>	<i>0,193</i>	<i>0,137</i>	<i>0,258</i>	<i>0,196</i>	<i>0,160</i>	<i>0,148</i>	<i>0,237</i>
Förändringar inkomst <i>Justerad disp. – Disp.</i>	39 143	60 954	78 800	27 151	37 077	53 687	66 320	44 625
<i>Uttryckt i % av Gini-koefficient</i>	<i>-15,5%</i>	<i>-27,5%</i>	<i>-35,0%</i>	<i>-14,3%</i>	<i>-15,8%</i>	<i>-21,9%</i>	<i>-37,2%</i>	<i>-22,4%</i>

Tabell 2. Genomsnittlig disponibel inkomst och justerad disponibel inkomst i kr per konsumtionsenhet grupperat efter hushållstyp. Hushållsföreståndarens ålder 35-54 år

	Ensamstående utan barn	Ensamstående 1 barn	Ensamstående 2 eller fler barn	Sambo utan barn	Sambo 1 barn	Sambo 2 barn	Sambo 3 eller fler barn	Samtliga
Antal individer	863 217	191 152	291 803	630 944	442 452	1 243 022	669 550	4 332 140
Faktorinkomst	242 822	176 015	131 102	337 683	297 606	283 931	209 411	258 392
<i>Gini-koefficient</i>	0,465	0,428	0,475	0,329	0,322	0,308	0,392	0,388
Positiva transfereringar skattepliktiga	32 642	22 945	18 225	25 130	26 615	18 467	19 763	23 476
Positiva transfereringar skattefri	9 529	23 417	37 129	8 224	8 969	12 540	21 384	14 450
Negativa transfereringar	76 219	53 316	39 374	98 630	90 079	85 856	64 879	78 418
Disponibel inkomst	208 775	169 061	147 083	272 407	243 111	229 082	185 679	217 899
<i>Gini-koefficient</i>	0,314	0,253	0,24	0,249	0,239	0,226	0,259	0,273
Hälso- och sjukvård	17 199	13 578	11 710	12 068	12 713	10 619	10 937	12 608
Utbildning	8 792	44 195	58 458	21 277	27 225	40 348	50 504	32 901
Socialt skydd	14 103	5 605	6 435	3 237	3 440	4 766	5 599	6 547
Kultur och fritid	2 474	2 313	2 221	2 536	2 689	2 640	2 419	2 520
Välfärdstjänster totalt	42 567	65 691	78 824	39 117	46 067	58 373	69 459	54 576
<i>Gini-koefficient</i>	0,729	0,461	0,350	0,588	0,565	0,489	0,412	0,554
Justerad disp. inkomst	251 594	233 873	226 923	308 738	288 656	288 587	256 006	272 554
<i>Gini-koefficient</i>	0,306	0,196	0,164	0,215	0,205	0,183	0,192	0,224
Förändringar inkomst <i>Justerad disp. – Disp.</i>	42 819	64 812	79 840	36 331	45 545	59 505	70 327	54 655
<i>Uttryckt i % av Gini-koefficient</i>	-2,6%	-29,1%	-46,3%	-15,8%	-16,6%	-23,5%	-34,9%	-21,9%

Tabell 3. Genomsnittlig disponibel inkomst och justerad disponibel inkomst i kr per konsumtionsenhet grupperat efter hushållstyp. Hushållsföreståndarens ålder 55-64 år

	Ensamstående utan barn	Ensamstående 1 barn	Ensamstående 2 eller fler barn	Sambo utan barn	Sambo 1 barn	Sambo 2 barn	Sambo 3 eller fler barn	Samtliga
Antal individer	491 179	13 700	6 524	816 172	56 456	43 074	15 579	1 442 685
Faktorinkomst	222 815	184 329	155 561	359 495	313 726	292 996	197 230	304 846
<i>Gini-koefficient</i>	0,539	0,502	0,489	0,406	0,388	0,385	0,543	0,458
Positiva transfereringar skattepliktiga	6 903	22 236	34 884	3 431	9 259	13 541	25 027	5 697
Positiva transfereringar skattefria	73 128	37 751	28 559	79 597	34 951	24 836	25 172	72 797
Negativa transfereringar	80 680	61 263	50 089	123 616	98 358	92 266	64 190	105 507
Disponibel inkomst	222 166	183 052	168 915	318 907	259 579	239 107	183 239	277 833
<i>Gini-koefficient</i>	0,315	0,298	0,263	0,271	0,286	0,282	0,358	0,303
Hälso- och sjukvård	21 439	15 054	12 620	16 912	14 437	13 082	12 901	18 162
Utbildning	2 985	44 432	55 210	4 630	30 171	39 219	51 600	7 216
Socialt skydd	11 160	5 011	5 517	3 831	3 360	4 110	4 942	6 347
Kultur och fritid	2 507	2 403	2 308	2 793	2 701	2 650	2 363	2 677
Välfärdstjänster totalt	38 090	66 899	75 655	28 166	50 669	59 061	71 806	34 402
<i>Gini-koefficient</i>	0,689	0,457	0,372	0,593	0,538	0,489	0,406	0,636
Justerad disp. inkomst	261 006	248 726	245 665	346 923	309 762	301 302	256 022	312 483
<i>Gini-koefficient</i>	0,311	0,234	0,192	0,253	0,244	0,228	0,262	0,28
Förändringar inkomst <i>Justerad disp. – Disp. Uttryckt i % av Gini- koefficient</i>	38 840	65 674	76 750	28 016	50 183	62 195	72 783	34 650
	-1,3%	-27,4%	-37,0%	-7,1%	-17,2%	-23,7%	-36,6%	-8,2%

Tabell 4. Genomsnittlig disponibel inkomst och justerad disponibel inkomst i kr per konsumtionsenhet grupperat efter hushållstyp. Hushållsföreståndarens ålder 65-74 år

	Ensamstående utan barn	Sambo utan barn	Samtliga
Antal individer	342 082	452 701	794 782
Faktorinkomst	65 979	103 279	87 225
<i>Gini-koefficient</i>	0,912	0,805	0,849
Positiva transfereringar skattepliktiga	188 369	263 966	231 428
Positiva transfereringar skattefria	6 439	924	3 298
Negativa transfereringar	69 435	104 461	89 386
Disponibel inkomst	191 352	263 708	232 565
<i>Gini-koefficient</i>	0,306	0,291	0,313
Hälsa- och sjukvård	30 490	27 003	28 504
Utbildning	246	208	224
Socialt skydd	18 270	13 716	15 676
Kultur och fritid	2344	2659	2524
Välfärdstjänster totalt	51 350	43 586	46 928
<i>Gini-koefficient</i>	0,677	0,638	0,657
Justerad disp. inkomst	242 633	306 303	278 899
<i>Gini-koefficient</i>	0,328	0,28	0,31
Förändringar i inkomst <i>Justerad disp. – Disp.</i>	51 281	42 595	46 334
<i>Uttryckt i % av Gini-koefficient</i>	6,7%	-3,9%	-1,0%

Tabell 5. Genomsnittlig disponibel inkomst och justerad disponibel inkomst i kr per konsumtionsenhet grupperat efter hushållstyp. Hushållsföreståndarens ålder 75 år och äldre

	Ensamstående utan barn	Sambo utan barn	Samtliga
Antal individer	472 964	348 175	821 139
Faktorinkomst	33 092	41 552	36 679
<i>Gini-koefficient</i>	0,969	0,917	0,948
Positiva transfereringar skattepliktiga	9 947	1019	6 161
Positiva transfereringar skattefria	165 210	223 383	189 876
Negativa transfereringar	51 492	70 352	59 489
Disponibel inkomst	156 757	195 602	173 228
<i>Gini-koefficient</i>	0,239	0,237	0,25
Hälsa- och sjukvård	40 635	35 539	38 474
Utbildning	57	67	61
Socialt skydd	88 855	52 889	73 605
Kultur och fritid	2 190	2 415	2 285
Välfärdstjänster totalt	131 737	90 910	114 426
<i>Gini-koefficient</i>	0,677	0,694	0,689
Justerad disp. inkomst	287 273	285 797	286 647
<i>Gini-koefficient</i>	0,378	0,283	0,343
Förändringar inkomst <i>Justerad disp. – Disp.</i>	130 516	90 195	113 419
<i>Uttryckt i % av Gini-koefficient</i>	36,8%	16,3%	27,1%

Bilaga 4:

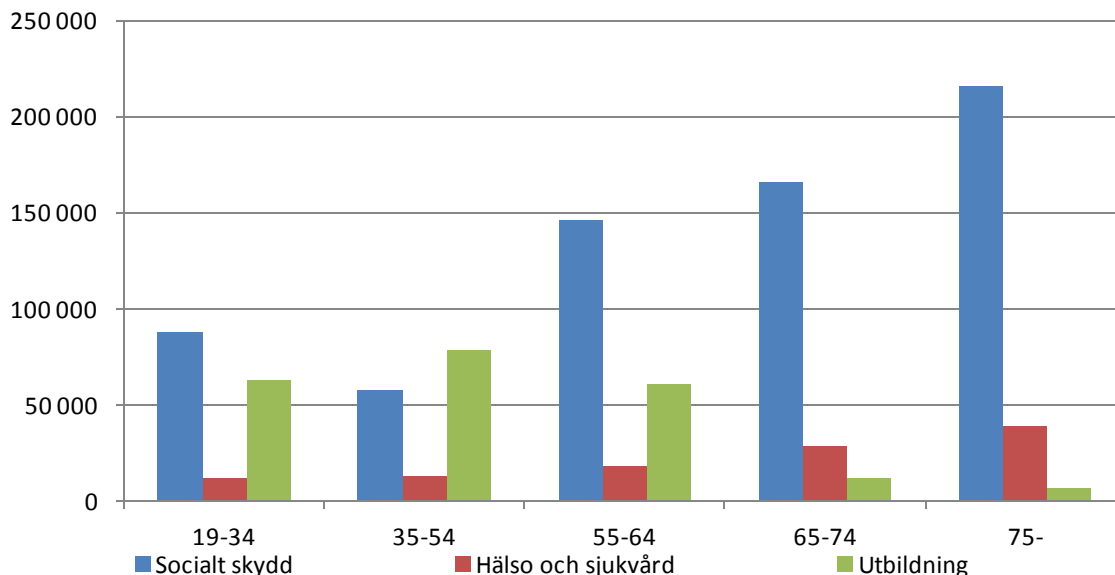
Tabell 6: Kvoter för disponibla och justerade disponibla inkomster samt totala välfärdstjänster uppdelat på åldersgruppernas hushållstyper

		Ensamstående utan barn			Ensamstående 1 barn			Ensamstående 2 eller fler barn			Sambo utan barn			Sambo 1 barn			Sambo 2 barn			Sambo 3 eller fler barn			Samtliga			
Ålders- grupp	Kvoter	Disp.	Välf.	Just	Disp.	Välf.	Just	Disp.	Välf.	Just	Disp.	Välf.	Just	Disp.	Välf.	Just	Disp.	Välf.	Just	Disp.	Välf.	Just	Disp.	Välf.	Just	
		ink	tj.	disp ink	ink	tj.	disp ink	ink	tj.	disp ink	ink	tj.	disp ink	ink	tj.	disp ink	ink	tj.	disp ink	ink	tj.	disp ink	ink	tj.	disp ink	ink
19-34 år	90-10	5,36	25,81	3,48	3,13	23,62	2,41	2,21	16,63	1,83	4,57	21,92	3,47	2,85	31,06	2,34	2,41	32,32	1,97	2,39	26,56	1,86	3,83	33,18	2,74	
	90-50	1,70	5,79	1,53	1,51	2,41	1,35	1,42	1,33	1,27	1,67	5,64	1,57	1,47	6,94	1,42	1,39	4,32	1,33	1,40	1,74	1,31	1,66	6,15	1,48	
	50-10	3,16	4,46	2,27	2,08	9,80	1,78	1,55	12,55	1,44	2,73	3,89	2,22	1,94	4,48	1,64	1,73	7,48	1,48	1,71	15,31	1,42	2,31	5,39	1,86	
35-54 år	90-10	3,73	25,24	3,34	2,58	24,76	2,04	2,46	18,99	1,83	2,71	23,74	2,28	2,63	26,75	2,25	2,38	26,72	2,00	2,89	24,97	2,09	3,13	27,42	2,35	
	90-50	1,68	8,02	1,63	1,59	1,68	1,44	1,60	1,29	1,39	1,57	6,29	1,48	1,53	6,54	1,46	1,55	3,28	1,43	1,59	1,34	1,43	1,65	5,08	1,50	
	50-10	2,20	3,15	2,05	1,62	14,78	1,42	1,54	14,72	1,31	1,73	3,77	1,54	1,72	4,09	1,55	1,54	8,15	1,39	1,82	18,60	1,46	1,89	5,40	1,57	
55-64 år	90-10	3,32	14,30	3,20	3,03	18,70	2,35	2,59	18,53	2,04	2,66	11,48	2,47	2,96	20,04	2,46	3,05	20,27	2,33	3,45	19,68	2,46	3,31	17,09	2,97	
	90-50	1,68	5,55	1,67	1,73	1,43	1,56	1,67	1,27	1,51	1,61	4,77	1,57	1,60	5,35	1,51	1,65	3,14	1,51	1,82	1,30	1,62	1,67	6,61	1,62	
	50-10	1,97	2,58	1,91	1,75	13,08	1,51	1,55	14,61	1,35	1,66	2,41	1,57	1,85	3,74	1,63	1,84	6,46	1,54	1,90	15,15	1,52	1,98	2,59	1,83	
65-74 år	90-10	2,71	14,72	3,04							2,78	11,37	2,84										3,05	12,68	3,19	
	90-50	2,01	5,77	2,10							1,86	4,71	1,87										1,95	5,08	1,97	
	50-10	1,35	2,55	1,45							1,49	2,41	1,51										1,56	2,50	1,62	
75+ år	90-10	2,00	70,89	5,91							2,14	22,79	3,24										2,19	32,97	4,02	
	90-50	1,55	19,64	3,98							1,62	8,60	2,20										1,65	10,82	2,57	
	50-10	1,29	3,61	1,49							1,32	2,65	1,47										1,32	3,05	1,56	

Anmärkning: 90-10 kvot innebär 90:e percentilens disponibla inkomst divideras med 10:e percentilens disponibla inkomst

Bilaga 5

Figur 1: Medelvärde för de hushåll som har välfärdstjänsterna: utbildning, socialt skydd och hälso- och sjukvård redovisat per åldersgrupp (hushållsföreståndarens ålder, oavsett familjetyp)

Anmärkning: utbildning för äldre personer innebär oftast folkhögskolekurser. Välfärdstjänsterna är beräknade som hushållsmedlemmarnas genomsnittliga konsumtion.

Källa: SCB, FASIT.

Bilaga 6: Transfereringar och välfärdstjänster i ett livscykelperspektiv

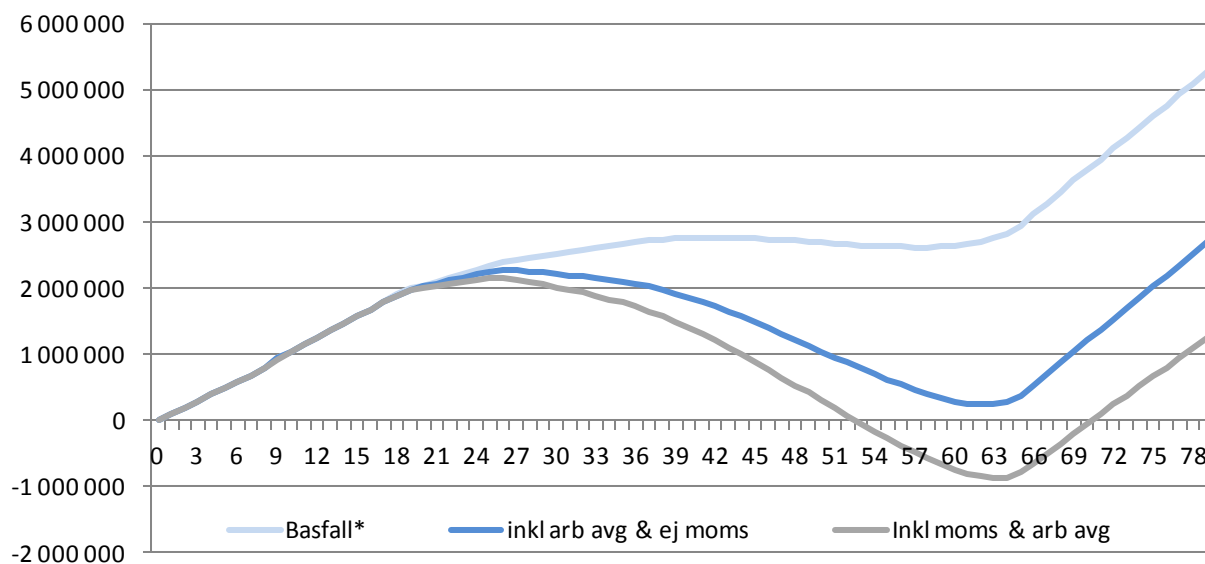
Om vi adderar vad en genomsnittlig man och kvinna årsvis betalar/erhåller till offentliga sektorn kan vi från figurerna 2 och 3 se att offentliga sektorns ackumulerade nettokostnader när individer är 20 år är nästan 2 300 000 kr, oavsett kön. Dessa kostnader består nästan enbart av välfärdstjänster. Därefter börjar nettokostnadskurvorna för könen divergera på grund av att kvinnor har lägre arbetsutbud samt förvärsarbetar i yrken med generellt lägre löner. Nettokostnaden är som lägst runt 64 års ålder för mannen och 63 år för kvinnan, men det skiljer ca 3 7000 000 kr mellan könen. Efter 63 år börjar nettokostnaderna återigen att stiga. Utvecklingen mellan könen är ungefär densamma. Vid 79 års ålder har kvinnan en total nettokostnad på ca 1 260 000 kr medan nettokostanden för mannen är ca - 1 660 000 kr, en differens på ca 2 920 000 kr. Noterbart är att den genomsnittliga mannen hade 4 422 000 kr mer i ackumulerade faktorinkomster än den genomsnittliga kvinnan. Totalt hade mannen under sin livscykel (0-79 år) erhållit 14 281 000 kr. Det är dock viktigt att beakta att vi i denna övning gör ett modellantagande på moms och punktskatter som motsvara att individers sparkvot är 8 procent samt moms och punktskatter uppgår till 14 procent av hushållens utgifter. Offentliga sektorns samlade intäkter från moms och punktskatter korresponderar till motsvarade utgifter i NR:s redovisning för hushållen (163 mdkr i moms respektive 60 mdkr i punktskatter). Från figurerna 6-7 ser vi att en av offentliga sektorns stora intäkter kommer från arbetsgivar- och egenavgifter samt moms och punktskatter som belastar individernas utgifter, dessa kurvor ligger betydligt lägre än nettokostnadskurvan när arbetsgivar- och egenavgifterna samt moms och punktskatterna inte är inkluderade (basfallet).

En underliggande problematik som finns i all diskussion om inkomstberäkningar är användandet av medel- kontra medianvärden. För att kontrollera resultatens känslighet för

extremvärden har vi även utfört ovanstående beräkningar i mediantermer. Offentliga sektorns ackumulerade nettokostnadsutveckling skiljer sig inte nämnvärt mot de redovisade resultaten i figurerna 5-7. Däremot ser vi en tydlig nivåskillnad av den ackumulerade nettokostnadsutvecklingen, för båda könen. Vid 79 års ålder är då nettokostnaden - 4 500 000 kr för mannen respektive - 730 000 kr för kvinnan.¹

Figur 2: Offentliga sektorns genomsnittliga kumulativa nettokostnader för en genomsnittlig kvinna i åldern 0-79 år, i kr

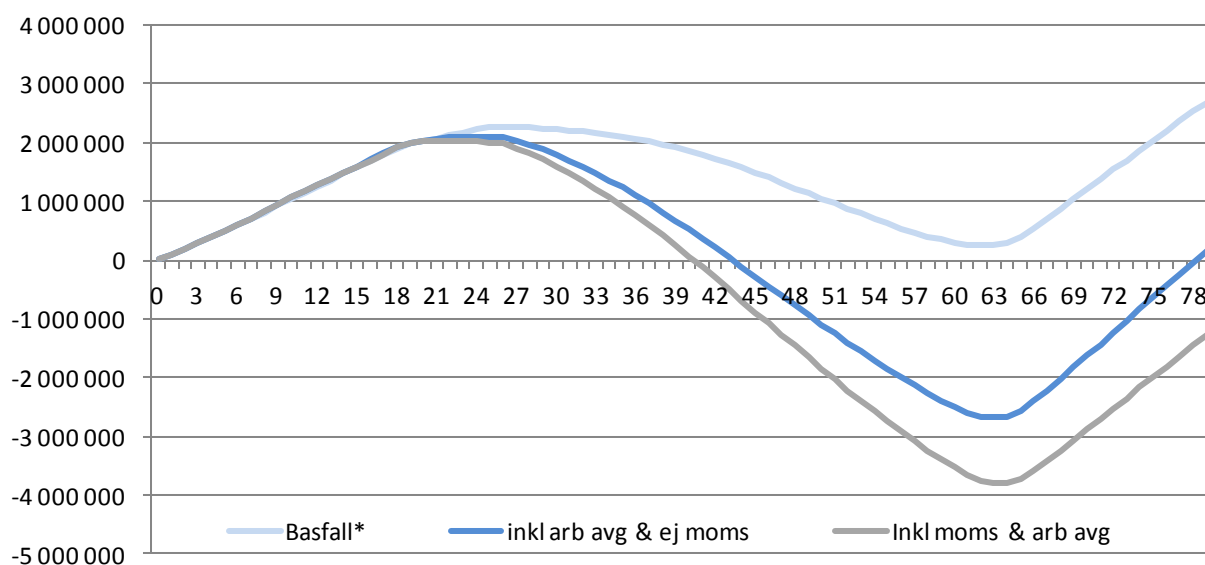

Anmärkning: I basfall inkluderas positiva och negativa transfereringar samt välfärdstjänster. Moms och punktskatter som beskattar individens konsumtion är modellbaserade så att den aggregerade utgiften (för FASIT population) motsvara NR:s nivåer för moms och punktskatter (163 mdkr i moms respektive 60 mdkr i punktskatter). Antagandena som görs är en sparkvot på 8 procent samt en generell moms och punktskatt på 14 procent som beskattar individernas disponibla inkomst.

Källa: SCB, FASIT.

¹ Givet att samma antagande görs för skatt på konsumtionen som tidigare. Med då minskar de aggregerade intäkterna till 197 mdkr istället för de tidigare 223 mdkr.

Figur 3: Offentliga sektorns genomsnittliga kumulativa nettokostnader för en genomsnittlig man i åldern 0-79 år, i kr

Anmärkning: I basfall inkluderar positiva och negativa transfereringar samt välfärdstjänster. Moms och punktskatter som beskattar individens konsumtion är modellbaserade så att den aggregerade utgiften (för FASIT population) motsvara NR:s nivåer för moms och punktskatter (163 mdkr i moms respektive 60 mdkr i punktskatter). Antagandena som görs är en sparkvot på 8 procent samt en generell moms och punktskatt på 14 procent som beskattar individernas disponibla inkomst.

Källa: SCB, FASIT.

Känslighetsanalys för skatten på konsumtion

Resultat som inkluderar skatt på konsumtion (dvs. moms och punktskatterna) bygger på de antaganden vi gör. Om den procentsats vi använder förändras med en procentenhet innebär det en förändring till offentliga sektorns intäkter på ca 3 800 000 kr över en genomsnittlig mans livscykel. Motsvarande förändring för en genomsnittlig kvinna är ca 3 100 000. För att sätta dessa belopp i relation till något kan vi nämna att till offentliga sektorns kumulativa kostnad för välfärdstjänsterna är ca 4 000 000 kr oavsett kön för samma tidsperiod. Däremot ger förändring av sparkvoten inte alls så stora förändringar i offentliga sektorns intäkter. Om mannens sparkvot förändras med en procentenhet förändras offentliga sektorns kumulativa nettokostnader med ca 790 000 kr medan motsvarande tal för kvinna är 610 000 kr.